

Handreikingen bodem voor gemeenten

Bedrijven en bodemkwaliteit

Datum	9 juli 2013
Status	Definitief

Colofon

Uitgegeven door	Bodem+
Informatie	Bibiane Blesing
Telefoon	088 602 50 42
Fax	
Uitgevoerd door	Handreiking opgesteld door Witteveen+Bos (2009) Beperkte actualisatie wet en regelgeving door Tauw (2013)
Opmaak	Tauw
Datum	9 juli 2013
Status	Definitief
Versienummer	2

Inhoud

1	Inleiding—6
1.1	Achtergrond—6
1.2	Leeswijzer—6
2	Beleid en regelgeving—7
2.1	Inleiding—7
2.2	Omgevingsvergunning en Activiteitenbesluit—7
2.3	Bodemsanering bedrijfsterreinen—10
3	Voorschriften met betrekking tot de bodem in de omgevingsvergunning of het Activiteitenbesluit—13
3.1	Algemeen—13
3.2	Maatregelen en voorzieningen: Nederlandse Richtlijn Bodembescherming (NRB)—13
3.3	Inspecties en registraties—14
3.4	Bodemonderzoek: nul- en eindsituatieonderzoek—15
4	Informatie en communicatie—18
4.1	Interne communicatie—18
4.2	Externe communicatie—18
5	Toezicht en handhaving—19
5.1	Controle op de Nederlandse Richtlijn Bodembescherming (NRB)—19
5.2	Vaststellen eindsituatie—19
5.3	Beoordeling van het bodemonderzoek—20
5.4	Overige controle en handhaving—21
6	Praktijkvoorbeelden en veelgestelde vragen—23
Bijlage A Aandachtspunten bij nulsituatieonderzoek—26	

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Bedrijven kunnen, als gevolg van de activiteiten die zij ontplooiën, een bedreiging vormen voor de kwaliteit van de bodem op de plaats van vestiging. De gemeente/omgevingsdienst verleent aan bedrijven omgevingsvergunningen¹, waarbij de zorg voor de bodemkwaliteit een onderdeel is. In de vergunning kunnen voorschriften over bodembeschermende maatregelen, zoals een vloeistofdichte vloer, opgenomen worden. Voor bedrijven die onder een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) vallen zijn in de AMvB algemene regels met betrekking tot bodembescherming opgenomen.

Het uitgangspunt in het bodembeleid is preventie. Onder preventie wordt verstaan het geheel aan maatregelen en voorzieningen die getroffen worden om het ontstaan van bodemverontreiniging te voorkomen of te beperken. Een belangrijke richtlijn bij het bepalen van de preventieve maatregelen is de Nederlandse Richtlijn Bodembescherming (NRB). Meer informatie over de NRB is te vinden in hoofdstuk 3 van deze handreiking en op de website van Bodem+:

(<http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/nrb/>)

1.2 Leeswijzer

In onderstaande tabel is aangegeven welke onderwerpen in deze handreiking behandeld worden.

Tabel 1.1. Onderwerpen en trefwoorden handreiking bedrijven en bodemkwaliteit

paragraaf	onderwerp	trefwoorden
1	inleiding	-
2	beleid en regelgeving	Omgevingsvergunning, Activiteitenbesluit, bodemonderzoek ,, bodemsanering bedrijfsterreinen, financieringsregelingen
3	voorschriften met betrekking tot bodem	Onderzoeksverplichtingen, bodembeschermende voorzieningen, NRB, NTA, NEN 5740, Circulaire MTBE/ETBE
4	informatie en communicatie	interne communicatie, externe communicatie
5	toezicht en handhaving	handhaving NRB, eindsituatie-onderzoek, checklist beoordeling bodemonderzoek, monitoringsplicht
6	praktijkvoorbeeld en en veel-gestelde vragen	praktijkvoorbeelden toepassing regelgeving en veelgestelde vragen aan Bodem+

¹ In sommige situaties is de provincie coördinerend bevoegd gezag in het kader van de Wabo.

2 Beleid en regelgeving

2.1 Inleiding

Een van de belangrijkste vergunningen waarmee een bedrijf te maken krijgt is de omgevingsvergunning. De omgevingsvergunning is een vergunning voor bouwen, milieu en ruimte. In de omgevingsvergunning moeten ook voorschriften opgenomen worden met betrekking tot bodembedreigende activiteiten.

In de Wet milieubeheer (Wm) staan de algemene bepalingen ten aanzien van milieukwaliteitseisen. In de Wm is ook vastgelegd dat in amvb's voorschriften ter bescherming van het milieu kunnen worden opgenomen. Het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer (ook bekend als het Activiteitenbesluit) is een van die amvb's. Zowel in de omgevingsvergunning als in het Activiteitenbesluit kunnen voorschriften met betrekking tot bodembedreigende activiteiten zijn opgenomen. Dit wordt toegelicht in paragraaf 2.2.

Verder kan een bedrijf te maken krijgen met bodemsanering van het bedrijfsterrein en mogelijke subsidieregelingen hierbij (paragraaf 2.3).

2.2 Omgevingsvergunning en Activiteitenbesluit

Per 1 oktober 2010 is de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) van kracht. Deze wet voegt een groot aantal vergunningen samen in één omgevingsvergunning. Denk bijvoorbeeld aan vergunningen voor bouwen, ruimtelijke ordening en milieu. Onder de Wabo is er geen sprake meer van een Wet milieubeheervergunning maar van een omgevingsvergunning voor de activiteit milieu. De milieuvergunningen die vóór 1 oktober 2010 zijn verleend worden gelijkgesteld met omgevingsvergunningen voor de activiteit milieu. Bij de beslissing op de aanvraag van een vergunning betreft het bevoegd gezag in ieder geval de gevolgen voor het milieu.

Omgevingsvergunning

Circa 25 vergunningen, ontheffingen en meldingen op het gebied van ruimte, bouwen, milieu en natuur zijn geïntegreerd in één vergunning: de omgevingsvergunning met één loket, één (digitaal) aanvraagformulier, één bevoegd gezag, één uniforme procedure, één procedure voor bezwaar en beroep en één handhavend bestuursorgaan. Meer informatie in het Dossier Omgevingsvergunning op <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/brochures/2008/03/10/bedrijfsleven-en-de-omgevingsvergunning.html>

De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en het Besluit omgevingsrecht (Bor) bepalen of er sprake is van vergunningplicht.

De vergunningplicht betreft:

- Omgevingsvergunning milieu (Wabo, artikel 2.1 onder e) en/of
- Omgevingsvergunning beperkte milieutoets (Wabo, artikel 2.1 onder i).

Inrichtingen met een IPPC-installatie vallen niet onder de werking van het Activiteitenbesluit en hebben voor oprichting of verandering van milieurelevante activiteiten altijd een Omgevingsvergunning milieu nodig.

Ook inrichtingen type C (aangewezen als vergunningplichtig in bijlage 1 bij het Bor) hebben voor oprichting of verandering van milieurelevante activiteiten, waarvoor de voorschriften uit het Activiteitenbesluit niet gelden (dat wil zeggen niet genoemd in artikel 1.4 Activiteitenbesluit), een Omgevingsvergunning milieu nodig. De voorschriften uit het Activiteitenbesluit, die op grond van artikel 1.4 wel van

toepassing zijn, zijn direct werkend naast de vergunning (er is dus ook melding op grond van het Activiteitenbesluit nodig).

Sinds 1 januari 2011 hebben bedrijven voor een aantal activiteiten, waarop het Activiteitenbesluit van toepassing is, toestemming van het bevoegd gezag nodig voordat ze met deze activiteiten kunnen beginnen. Deze "toestemming vooraf" heet de Omgevingsvergunning beperkte milieutoets ofwel OBM en is geregeld in Wabo, artikel 2.1 onder i. Dit is een 'lichte omgevingsvergunning' met een korte proceduretijd voor een beperkt aantal milieuaspecten. De OBM bestaat uit een toestemming of een weigering en bevat geen voorschriften. Na het verlenen van de Omgevingsvergunning beperkte milieutoets gelden vervolgens de voorschriften van het Activiteitenbesluit.

Het Activiteitenbesluit regelt zowel aspecten uit de Wet milieubeheer als de Waterwet en heeft daarom beide wetten als juridische grondslag. Het Activiteitenbesluit regelt activiteiten met een bepaalde milieurelevantie, ongeacht in welke branche deze activiteit wordt uitgevoerd. Dat betekent dat voor alle inrichtingen die onder het besluit vallen dezelfde regels gelden.

Het Activiteitenbesluit deelt bedrijven op in 3 categorieën:

- Type A:
Bedrijven waarvan de activiteiten weinig (negatieve) invloed hebben op het milieu. Bijvoorbeeld: kantoren, banken en peuterspeelzalen. Type A-bedrijven hoeven bij oprichting of wijziging geen omgevingsvergunning voor milieu aan te vragen en ook geen melding te doen aan het bevoegd gezag in het kader van het Activiteitenbesluit.
- Type B:
Bedrijven uit onder andere de metaalelektro-industrie, tandheelkundige laboratoria, zeefdrukkerijen en een deel van de afvalverwerkende bedrijven. Het gaat tevens om bedrijfstakken waarvoor algemene regels in voormalige branchegerichte besluiten (AMVB's) waren vastgelegd, zoals voor de horeca. Deze bedrijven hebben ook geen omgevingsvergunning nodig voor milieu, wel kan een Omgevingsvergunning beperkte milieutoets (OBM) noodzakelijk zijn. Voor type B-bedrijven moet bij oprichting, wijziging of uitbreiding van het bedrijf in ieder geval een melding worden gedaan aan het bevoegd gezag in het kader van het Activiteitenbesluit.
- Type C:
Bedrijven waarvoor de vergunningplicht blijft gelden, zoals betonmortelcentrales en ziekenhuizen.

Met de wijziging van het Activiteitenbesluit die per 1 januari 2013 in werking is getreden, zijn ook diverse agrarische besluiten onder het Activiteitenbesluit gebracht. Het betreft het Besluit landbouw, het Besluit glastuinbouw, het Besluit mestbassins en het Besluit lozingen open teelt en veehouderij. Daarnaast komen intensieve veehouderijen tot de IPPC-grens (40.000 stuks pluimvee, 2000 vleesvarkens of 750 zeugen) onder het Activiteitenbesluit te vallen. Met dit wijzigingsbesluit wordt de vergunningplicht voor diverse agrarische activiteiten opgeheven en gaan de algemene regels van het Activiteitenbesluit en -regeling gelden. Voor een aantal activiteiten is echter wel een [Omgevingsvergunning beperkte milieutoets \(OBM\)](#) vereist voordat de algemene regels van toepassing zijn. Het betreft met name de activiteiten bij intensieve veehouderijen.

Het Activiteitenbesluit bestaat uit een algemeen deel met voorschriften voor de inrichting als geheel en een activiteitendeel met specifieke doelvoorschriften per

activiteit. In de bijbehorende Activiteitenregeling milieubeheer zijn de concrete maatregelen per activiteit opgenomen om aan de doelartikelen van het Activiteitenbesluit te voldoen. Voor de voorschriften met betrekking tot bodemaspecten wordt verwezen naar paragraaf 3 van deze handreiking.

Bevoegd gezag/ Omgevingsdiensten

In het Besluit omgevingsrecht (Bor) wordt geregeld wie het bevoegd gezag is voor het afgeven van een omgevingsvergunning. In de meeste gevallen is dat de gemeente, soms de provincie of het Rijk.

De provincie verleent de omgevingsvergunning voor bedrijven waarvoor ook reeds voor de Wabo een Wm-vergunning door de provincie werd verleend en die:

- vallen onder de Europese Integrated Pollution Prevention and Control ([IPPC-richtlijn](#));
- vallen onder het Besluit risico's zware ongevallen (BRZO) of
- in de afvalsector actief zijn en waarvoor een zogenaamde 'omgevingsvergunning beperkte milieutoets' (OBM) noodzakelijk is.

De taken van de gemeenten en de provincie met betrekking tot de vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) op het gebied van milieu, zijn recent ondergebracht bij één loket, de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD), ook wel Omgevingsdienst genoemd. De Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH-taken) rondom bedrijven die met gevaarlijke stoffen werken (BRZO-bedrijven) is ondergebracht bij zes gespecialiseerde RUD's.

Verklaring van geen bedenkingen (VVGB)

Op grond van de Wabo (artikel 2.27) mogen sommige omgevingsvergunningen mogen niet worden verleend zonder dat een ander bestuursorgaan een verklaring van geen bedenkingen (VVGB) heeft verleend. Deze gevallen hebben onder andere betrekking op de Natuurbeschermingswet en de Flora- en Faunawet. In een VVGB staat welke voorschriften en beperkingen aan de omgevingsvergunning moeten worden verbonden.

Wanneer een activiteit schadelijke invloed heeft op planten of dieren die vallen onder de bescherming van de Flora- en faunawet of in een beperkt aantal gevallen onder de Natuurbeschermingswet 1998, dan is een verklaring van geen bedenkingen nodig is van de minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie. Wanneer een activiteit plaatsvindt in of om Natura 2000-gebieden en/of beschermde natuurmonumenten en deze activiteit de kwaliteit van de habitats en de habitats van soorten verslechtert, dan moet Gedeputeerde Staten (GS) een VVGB afgeven.

Activiteitenbesluit Internet Module (AIM)

De Activiteitenbesluit Internet Module (AIM) is een ICT-systeem dat tot doel heeft het Activiteitenbesluit te ontsluiten voor bedrijven en het bevoegd gezag. Met de AIM kunnen gebruikers drie dingen doen:

1. Achterhalen om welk type bedrijf het gaat (A, B of C) en of een Omgevingsvergunning beperkte milieutoets nodig is.
2. Bepalen welke artikelen uit het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling voor een specifiek bedrijf van toepassing zijn.
3. Bedrijven kunnen de melding elektronisch (of op papier) bij de gemeente of provincie indienen.

Het systeem bestaat uit twee hoofdmodules:

- Vraag/antwoordmodule (kennisboom)
Met de vraag/antwoord module kan de gebruiker van het ICT-systeem door het

beantwoorden van een aantal vragen voor een specifieke situatie te weten komen:

- of de inrichting meldingsplichtig of vergunningplichtig is (ofwel of het om een inrichting type A, B of C gaat);
 - of de melding naar een waterbeheerder gestuurd moet worden en
 - of er een Omgevingsvergunning beperkte milieutoets nodig is.
- Ook genereert de module een overzicht van de geldende voorschriften, maatregelen en toelichtingen ingevolge het Activiteitenbesluit, die van toepassing zijn op de betreffende inrichting (voorschriften pakket "op maat").
- Meldingsmodule (formulier)

Met de meldingsmodule kan de gebruiker van het ICT-systeem de feitelijke melding gericht aan het bevoegd gezag opstellen en deze langs elektronische weg versturen. Daarnaast kan de melding ook worden afgedrukt of opgeslagen om per post te versturen. Ook geeft de meldingsmodule de mogelijkheid om eventueel gevraagde bijlagen digitaal mee te sturen.

2.3 Bodemsanering bedrijfsterreinen

De overheid streeft ernaar in 2030 alle ernstige gevallen van bodemverontreiniging, ontstaan vòòr 1987, gesaneerd of beheerd te hebben. Vervuilde bedrijfsterreinen die een groot risico voor de directe omgeving vormen, moeten uiterlijk in 2015 zijn aangepakt. Dit zijn de zogenaamde spoedeisende locaties.

Een belangrijke afspraak uit het bodemconvenant is dat de bevoegde overheden de locaties waar gevaar voor de volksgezondheid kan optreden, de zogenaamde humane risicolocaties, in 2015 hebben gesaneerd of tenminste de risico's hebben beheerst. Van deze locaties moesten de bevoegde overheden volgens het convenant op 31 december 2010 een overzicht hebben, deze datum is vanwege de latere opstart van het uitvoeringsprogramma opgeschoven naar juli 2012.

Het overzicht met de locaties waar sprake is van overige risico's (ecologie en verspreiding) moest er conform het convenant uiterlijk 31 december 2015 zijn. De convenantspartijen hebben besloten om deze datum naar voren te halen, naar juli 2013. De datum waarop bij deze locaties maatregelen zijn genomen of zijn voorzien, is niet veranderd: eind 2015. De risico's dienen dan te zijn beheerst.

Artikel 55ab van de Wbb (in werking sinds 1 juli 2013) verplicht van rechtswege nader onderzoek inzake de verontreiniging van bedrijfsterreinen.

Het nader onderzoek dient te worden uitgevoerd conform de NTA 5755 (Strategie voor het uitvoeren van nader onderzoek - Onderzoek naar de aard en omvang van bodemverontreiniging). Deze NTA beschrijft de werkwijze voor het opstellen van de onderzoeksstrategie bij nader bodemonderzoek. Het nader onderzoek bouwt voort op de resultaten die zijn verkregen bij het vooronderzoek (NEN 5725) en verkennend onderzoek (NEN 5740) en heeft tot doel het verkrijgen van meer en meer nauwkeurige gegevens over de aard en omvang van mogelijk aanwezige verontreinigingen. Aan de hand van deze gegevens wordt de ernst van de verontreiniging vastgesteld.

Als is vastgesteld dat sprake is van een geval van ernstige bodemverontreiniging, dient conform het saneringscriterium (Circulaire bodemsanering 2009 zoals gewijzigd per 3 april 2012) te worden vastgesteld of de sanering van een geval van ernstige verontreiniging met spoed moet worden aangepakt.

Als er is vastgesteld dat spoedige sanering van een bedrijfsterrein met ernstige bodemverontreiniging noodzakelijk is, dan is de eigenaar of erfpachter verplicht de

bodem te saneren (art 55b Wbb). Ook kan er als gevolg van (geplande) activiteiten op het terrein met bijbehorend grondverzet een praktische noodzaak ontstaan om een saneringsplan op te stellen en in te dienen. Een sanering kan bijvoorbeeld als voorwaarde worden gesteld bij het verlenen van een omgevingsvergunning voor bouwen.

Om te stimuleren dat deze verontreinigingen worden gesaneerd, heeft de overheid diverse financiële regelingen ontworpen. De basis voor deze regelingen is te vinden in het Besluit (en de regeling) Financiële bepalingen bodemsanering 2005. Het Besluit bevat een subsidieregeling voor de aanpak van ernstige bodemverontreiniging op bedrijfsterreinen en is gebaseerd op artikel 76j van de Wet bodembescherming.

Er zijn op dit moment drie financiële stimuleringsregelingen: de bedrijvenregeling, co-financiering en de draagkrachtregeling. Deze worden hieronder kort toegelicht. Voor meer informatie wordt verwezen naar de website van Bodem+: (<http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bodemsanering/bedrijfsterreinen/>)

Bedrijvenregeling

De bedrijvenregeling is een stimuleringsregeling voor alle ernstige gevallen van bodemverontreiniging ontstaan vòòr 1975. Eigenaren en erfpachters van in gebruik zijnde en blijvende bedrijfsterreinen hadden tot 1 januari 2008 de gelegenheid om zich voor de Bedrijvenregeling aan te melden. Aan de hand van de aanvraag wordt bekeken of zij voldoen aan de voorwaarden van de regeling en subsidie krijgen voor het saneren van ernstige bodemverontreiniging. De hoogte van de subsidie kan oplopen tot maximaal 70%. De bevoegdheid tot het nemen van subsidiebeschikkingen voor de Bedrijvenregeling is gedelegeerd aan de bevoegde overheden in het kader van de Wet bodembescherming.

Cofinanciering

Cofinanciering is een stimuleringsregeling voor ernstige gevallen van bodemverontreiniging ontstaan vòòr 1987. Deze regeling is bedoeld voor bedrijven die niet onder de Bedrijvenregeling vallen. Om ook deze bedrijven te stimuleren tot sanering draagt de overheid bij aan de kosten voor bodemsanering. Bedrijven moeten echter wel aan een aantal voorwaarden voldoen. Het gaat hier om een gezamenlijk belang van overheid en bedrijfsleven. Daarom wordt dit stimuleringsbeleid aangeduid als cofinanciering. Bodemcentrum faciliteert de uitvoering van bodemsaneringen voor bedrijven. Daarom is een goede samenwerking tussen het bevoegde gezag en Bodemcentrum van belang.

Bodemcentrum

Bodemcentrum is in december 2006 opgericht. De partners in het Bodemcentrum zijn enkele Bedrijfsverenigingen (BOVAG, Nederlandse Vereniging van Textielreinigers, Koninklijke Metaalunie, FME-CWM), MKB-Nederland, VNO-NCW en de Rabobank.

Bodemcentrum biedt bedrijven een totaaloplossing via één loket voor het uitvoeren van bodemsanering. Bodemcentrum is dan ook een logisch vervolg op de BSB-stichtingen. Bodemcentrum bekijkt namens het bedrijf de subsidiemogelijkheden, maar verzorgt ook de contacten met de bevoegde overheden die het saneringsplan en de uitgevoerde sanering moeten goedkeuren. Ondernemers kunnen met al hun vragen over de sanering van hun bedrijfsterrein terecht bij het Bodemcentrum. (<http://www.bodemcentrum.nl/>)

Draagkrachtregeling

De draagkrachtregeling is ingesteld om zoveel mogelijk te voorkomen dat gezonde bedrijven failliet gaan ten gevolge van een verplichte bodemsanering. In het Besluit financiële bepalingen bodemsanering is geregeld dat de overheid de uitvoering van de sanering kan overnemen als de levensvatbaarheid van het bedrijf in gevaar komt door een sanering. De eigenaar of erfpachter vergoedt dan een naar draagkracht te bepalen bedrag. Als voorwaarde geldt dat bevoegd gezag moet hebben bepaald dat er sprake is van een geval van ernstige verontreiniging dat spoedig moet worden gesaneerd. Om de draagkracht van een bedrijf vast te stellen wordt een draagkrachttoets uitgevoerd. In bijlage 2 van het Besluit wordt een overzicht gegeven van de onderwerpen die bij de draagkrachttoets aan de orde komen.

3 Voorschriften met betrekking tot de bodem in de omgevingsvergunning of het Activiteitenbesluit

3.1 Algemeen

In artikel 1.1a van de Wm staat: 'Een ieder neemt voldoende zorg voor het milieu in acht.' Deze zogenoemde zorgplicht houdt in ieder geval in dat iedereen 'die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor het milieu kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijke handelingen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem verwacht kunnen worden teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.'

Het zorgplichtartikel uit de Wm verplicht (evenals het algemene zorgplichtartikel 13 uit de Wbb) om nieuwe bodemverontreiniging op te ruimen en vormt het uitgangspunt voor het opleggen van specifieke bodemgerelateerde voorschriften in de vergunning (omgevingsvergunning) of in algemene regels (Activiteitenbesluit). Bodemvoorschriften betreffen een viertal onderwerpen:

- algemeen: het gaat hierbij om voorschriften die erop wijzen dat de bodem beschermd moet worden tegen verontreiniging;
- maatregelen en voorzieningen: in deze voorschriften wordt aangegeven welke bodembeschermende maatregelen en voorzieningen moeten worden getroffen. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om een vloeistofdichte vloer en het aanbrengen van lekbakken. Om de benodigde voorzieningen te bepalen kan de Nederlandse Richtlijn Bodembescherming (NRB) worden toegepast
- inspecties en registraties: bij dit onderwerp wordt beschreven hoe en wanneer inspecties, registraties en rapportages plaats moeten vinden;
- onderzoeken: hierin wordt beschreven wanneer bepaalde bodemonderzoeken (nulsituatie-, herhalings- en eindonderzoek) moeten plaatsvinden en op welke manier;

3.2 Maatregelen en voorzieningen: Nederlandse Richtlijn Bodembescherming (NRB)

De Nederlandse Richtlijn Bodembescherming Bedrijfsmatige activiteiten (NRB) is een handleiding om te komen tot de optimale keuze van bodembeschermende voorzieningen en maatregelen. Deze optimale keuze is gebaseerd op de stand der wetenschap en techniek. De NRB is aangewezen als BBT-document. De NRB is bedoeld voor het vergunningverlenend gezag en de bedrijven zelf. De NRB is van toepassing op potentieel bodembedreigende activiteiten in inrichtingen. De NRB is niet van toepassing op stortplaatsen, tijdelijke werken en installaties die onder de Mijnwet vallen. In 2012 is de NRB op basis van een evaluatie aangepast.

De aanleiding voor het opstellen van de NRB was het feit dat de regels voor bodembescherming in de Wm, de Wet bodembescherming en de hieraan verbonden voorschriften veel ruimte bieden voor interpretatieverschillen. In de praktijk bleek dat de verschillende vergunningverleners uiteenlopende voorschriften opnamen en dat de informatie met betrekking tot bodembeschermende maatregelen niet overzichtelijk en eenduidig was. De richtlijn heeft geen formeel juridische status, maar heeft als bestuurlijk bekrachtigd instrument wel een sterk sturende functie. De NRB is niet bindend; afwijkingen zijn mogelijk, mits deze duidelijk, bijvoorbeeld in de considerans van de milieuvergunning, worden gemotiveerd. Toepassen van de NRB is derhalve niet vrijblijvend. Afwijken mag, maar moet – gelet de

rechtsgelijkheid –duidelijk worden gemotiveerd. In het Activiteitenbesluit is voorgeschreven dat bodembeschermende voorzieningen moeten voldoen aan de NRB.

Het uitgangspunt van de NRB is om door een doelmatige combinatie van maatregelen en voorzieningen een verwaarloosbaar bodemrisico te realiseren. Met het Stappenplan in de nieuwe NRB van april 2012 kunnen bedrijven bepalen in hoeverre binnen de inrichting sprake is van een bodembedreigende activiteit waarvoor preventieve maatregelen moeten worden getroffen. Dit kunnen ze doen via een bodemrisicoanalyse. Bepalend hierin is het Stoffenschema. De uitkomst van het Stoffenschema bepaalt of er sprake is van een bodembedreigende activiteit. Als hiervan sprake is dan bepaalt vervolgens het Stappenplan of bedrijven gebruik kunnen maken van de standaard combinatie van voorzieningen en maatregelen via de bodemrisicochecklist (BRCL) of dat ze kunnen kiezen voor een alternatieve combinatie van voorzieningen en maatregelen [via de maatwerkroute](#).

De bodemrisicochecklist (BRCL) vormt het hart van de NRB. Aan de hand van de BRCL kan per bedrijfsactiviteit bepaald worden wat het bodemrisico is van deze activiteit. De BRCL is in de nieuwe NRB geactualiseerd en vernieuwd. Per categorie zijn in tabelvorm alleen de cmv opgenomen die leiden tot een verwaarloosbaar bodemrisico. Daarbij zijn afhankelijk van de type categorie diverse combinaties van voorzieningen en maatregelen mogelijk om de bodem verwaarloosbaar te beschermen. Ook is per categorie een bodemrisicofactor opgenomen die kort het bodemrisico beschrijft dat van invloed is op de betreffende categorie. In de BRCL kunnen aan de opgenomen voorzieningen en maatregelen normdocumenten zijn gekoppeld. Een aantal van deze normdocumenten, zoals de aanleg en inspectie van vloeistofdichte voorzieningen of de periodiek controle daarop, moeten gebeuren volgens de regels van het Activiteitenbesluit.

Voorzieningen en maatregelen kunnen brongericht of effectgericht zijn. Brongerichte voorzieningen en maatregelen hebben de voorkeur en zijn gelegen in veranderingen van de bedrijfsvoering en het treffen van extra voorzieningen. Voorbeelden van effectgerichte maatregelen en voorzieningen zijn vloeistofdichte vloeren en opvangbakken.

Aanleg van bodembeschermende voorzieningen en inspectie van vloeistofdichte voorzieningen moet sinds 1 januari 2007 op grond van het Besluit bodemkwaliteit (Kwalibo) uitgevoerd worden door erkende bedrijven.

aanvullende regels ter bescherming van de bodem

In de provinciale milieuverordening (PMV) kunnen aanvullende regels worden gesteld ter bescherming van de bodem. Het gaat hierbij om grondwater-beschermingsgebieden. Deze instructies zijn van toepassing op voorschriften in de milieuvergunning. Indien er een omgevingsvergunning wordt verleend aan een inrichting in een grondwaterbeschermingsgebied moet het bevoegd gezag dus rekening houden met de instructies uit de PMV.

3.3 Inspecties en registraties

In het Activiteitenbesluit en de bijbehorende ministeriële regeling staan de verplichte maatregelen en voorzieningen om de bodemrisico's bij bodembedreigende

activiteiten verwaarloosbaar te maken. Daarnaast omvat het Activiteitenbesluit regels voor het inspecteren van vloeistofdichte vloeren en verhardingen, het uitvoeren van bodemonderzoek en de te treffen beheermaatregelen. Per activiteit is aan de hand van de Nederlandse Richtlijn Bodembescherming (NRB) het vereiste voorzieningenniveau bepaald. In bestaande situaties is het niet altijd mogelijk tot een verwaarloosbaar bodemrisico te komen. Soms kan dan, na instemming van het bevoegde gezag, een aanvaardbaar bodemrisico worden bereikt. Inspectie van vloeistofdichte vloeren en verhardingen en bodemonderzoeken mogen voortaan alleen worden uitgevoerd door een op grond van het Besluit bodemkwaliteit erkende persoon of instantie. Hetzelfde geldt voor de aanleg van vloeistofdichte vloeren en voorzieningen bij tankstations.

Sinds 1 januari 2009 geldt voor inrichtingen milieubeheer met opslag van benzine een aanvullende monitoringsverplichting van het grondwater voor MTBE en ETBE. Deze stoffen worden ter verhoging van de klopvastheid en als loodvervanger in benzines gebruikt. Voor minerale oliecomponenten en vluchtige aromaten (BTEX) gold deze periodieke grondwatercontrole al. Met een wijzigingsbesluit is de Regeling algemene regels voor inrichtingen milieubeheer aangepast.

meldplicht en maatregelplicht van verontreinigingen

Het verplicht stellen van een melding aan het bevoegde gezag van (bodem)verontreiniging binnen de inrichting is een vast onderdeel van de vergunning. Daarbij moet de eigenaar aantonen voldoende maatregelen te hebben genomen om verontreiniging van de bodem te voorkomen. Bij deze meldplicht wordt onderscheid gemaakt in:

- a. verontreiniging naar aanleiding van een ongewoon voorval;
- b. verontreiniging ontstaat door andere oorzaken dan ongewone voorvallen.

Feitelijk is er een verschil tussen deze twee situaties. In de praktijk wordt dit onderscheid niet gebruikt.

3.4

Bodemonderzoek: nul- en eindsituatieonderzoek

Een bekend voorbeeld van een onderzoeksverplichting is het zogenaamde nulsituatieonderzoek. Het doel van het nulonderzoek is de bodemkwaliteit ter plaatse van de vergunningplichtige activiteit vast te leggen op het moment dat de vergunning wordt afgegeven. Door monitoring wordt periodiek bepaald of ter plaatse van de bodembedreigende activiteit geen additionele belasting van de bodem is opgetreden. Bij beëindiging van de bedrijfsactiviteit wordt vervolgens een eindonderzoek gedaan. Op die manier kan door het doen van de monitoring en eventueel het eindonderzoek worden vastgesteld of de vergunningplichtige activiteit aanleiding heeft gegeven tot additionele bodemverontreiniging.

Een nulsituatieonderzoek wordt uitgevoerd op de plaats van een bodembedreigende activiteit (gebaseerd op de NRB-categorieën) aan de hand van betrokken stoffen, bij voorkeur voordat de activiteiten starten. Het onderzoek is bedoeld om een toetsingsgrondslag te verkrijgen in het geval dat de activiteit niet meer wordt uitgeoefend of wordt veranderd.

Een inrichting is, bij een bodembedreigende activiteit, verplicht om nulsituatieonderzoek uit te voeren. Het bevoegd gezag kan bepaalde bodembedreigende activiteiten uitzonderen van nulsituatie- (en eindsituatie) onderzoek. Daarbij moet rekening worden gehouden met de uitzonderingen die zijn opgenomen in het Activiteitenbesluit.

Bodemonderzoek in het kader van de omgevingsvergunning richt zich op emissies die kunnen ontstaan door de voorgenomen activiteiten. Uit privaatrechtelijk oogpunt is het voor aanvragers van een omgevingsvergunning eveneens interessant om inzicht in de bodemkwaliteit te hebben om eventuele claims voor aanwezige bodemverontreiniging te kunnen weerleggen. Het bodemonderzoek (veldwerk) moet, in het kader van het Besluit bodemkwaliteit (Kwalibo), altijd worden uitgevoerd door een daartoe erkende bodemintermediair.

Het nulsituatieonderzoek dient rechtstreeks verband te hebben met de in de vergunning aan de orde zijnde bedrijfsactiviteiten. Daar waar geen sprake is van mogelijke aantasting kan geen nulsituatieonderzoek worden geëist. Echter, bij de in de NRB beschreven bedrijfsactiviteiten blijven nul- en eindsituatie-onderzoek, ook in geval van verwaarloosbaar risico, noodzakelijk.

Naast de verplichting tot het uitvoeren van een nul- en eindsituatie-onderzoek zijn er ook nog andere verplichtingen voor het bedrijf ingeval verontreinigende stoffen vrijkomen die milieuverontreiniging kunnen veroorzaken. Een van de mogelijke gevolgen is dan bodemverontreiniging.

In het kader van de zorgplicht uit de Wet bodembescherming dient verontreiniging van de bodem te worden voorkomen. Bij aangetroffen verontreiniging dient de bodem in de oorspronkelijke staat te worden teruggebracht.

Methode van bodemonderzoek

Bij de procedure van de omgevingsvergunning kunnen zich meerdere onderzoeksverplichtingen voordoen: onderzoek bij de aanvraag gericht op historische verontreinigingen, bodemonderzoek gericht op mogelijke bodembedreigende activiteiten (nulsituatie), herhaling van het nulsituatieonderzoek (eindonderzoek) en monitoringsonderzoek.

Gestreefd moet worden om het nulsituatieonderzoek, het onderzoek gericht op historisch verdachte plekken en eventuele andere onderzoeksverplichtingen te combineren in één onderzoeksopzet. Het nulsituatieonderzoek kan bijvoorbeeld gecombineerd worden met het bodemonderzoek in het kader van de bouwvergunning.

Voor het nulsituatieonderzoek wordt gebruik gemaakt van twee protocollen uit de NEN5740. In de NEN5740 zijn twee protocollen opgenomen voor nulsituatie. Het betreft de Onderzoeksstrategie vaststelling nulsituatie bij een toekomstige bodembelasting (NUL) en de Onderzoeksstrategie vaststelling nulsituatie bij een toekomstige ondergrondse opslagtank(s) (NUL-OO). Deze onderzoekstrategieën kunnen gebruikt worden bij nulonderzoek in het kader van de Wet milieubeheer of het Activiteitenbesluit. Een revisie of eindsituatie-onderzoek kan plaatsvinden volgens de onderzoeksstrategie VEP. Als sprake is van een ondergrondse tank kan een revisie- of eindsituatieonderzoek plaatsvinden volgens de onderzoeksstrategie voor een verdachte locatie met één of meer ondergrondse opslagtank(s) (VEP-OO).

Enkele aandachtspunten met betrekking tot het nulsituatieonderzoek zijn opgenomen in bijlage A.

Het bodemonderzoek moet meestal binnen 4 tot 6 maanden na verlening van de vergunning zijn uitgevoerd en gerapporteerd aan de gemeente/omgevingsdienst.

termijnen

Het is gebruikelijk om binnen drie maanden na verkrijging van de omgevingsvergunning de onderzoeksopzet aan de gemeente/omgevingsdienst toe te sturen. De vergunningverlener beoordeelt deze opzet en geeft al dan niet een schriftelijke goedkeuring. Resultaten van het nulsituatieonderzoek dienen binnen zes maanden na het van kracht worden van de vergunning te zijn overgelegd, tenzij anders is overeengekomen.

4 Informatie en communicatie

In het kader van het bodembeleid is het belangrijk dat er voldoende uitwisseling van informatie plaats vindt tussen de gemeente/omgevingsdienst en bedrijven. De communicatie moet zoveel mogelijk plaats vinden via één loket (digitaal of fysiek bij de gemeente/omgevingsdienst).

4.1 Interne communicatie

Met interne communicatie wordt bedoeld afstemming, overleg en communicatie tussen de bij het verlenen van de milieuvergunning betrokken gemeentelijke afdelingen (omgevingsdienst). De afdeling/het onderdeel Milieu/Vergunningverlening is verantwoordelijk voor het eindresultaat. Zo vindt bijvoorbeeld het vooroverleg plaats tussen de aanvrager en een (milieu)vergunningverlener van de gemeente/omgevingsdienst.

4.2 Externe communicatie

Onder externe communicatie wordt verstaan de afstemming, overleg of communicatie met personen of instanties buiten het gemeentelijk apparaat. In het kader van bedrijven en bodemkwaliteit gaat het dan om de afstemming tussen het bevoegd gezag (de gemeente/omgevingsdienst) en vertegenwoordigers van het bedrijf. Echter ook communicatie van de gemeente/omgevingsdienst met andere instanties (provincie, waterschap, bedrijfsverenigingen) kan eraan bijdragen dat er voldoende aandacht is voor de bodemkwaliteit in het kader van de bedrijfsactiviteiten van ondernemers.

Van belang is communicatie met een instantie zoals de Kamer van Koophandel. Startende ondernemers zullen hier als eerste op af stappen wanneer zij het voornemen hebben een eigen bedrijf op te zetten. De Kamer van Koophandel zou daarom moeten beschikken over informatie omtrent de aanvraag van een milieuvergunning, bouwvergunning e.d. Deze informatie is ook reeds beschikbaar op de website van de Kamer van Koophandel (<http://www.kvk.nl/>)

Daarnaast kan de gemeente besluiten om op het gemeentehuis een loket in te richten voor bedrijven. Hier is specifieke informatie verkrijgbaar omtrent de milieuvergunning, bestemmingsplan, bouwvergunning e.d.. Verzoeken van bedrijven kunnen dan meer integraal worden behandeld.

Ook is het zinvol om informatie over bodembescherming voor ondernemers op de gemeentelijk website (digitaal loket) te plaatsen, met daarbij de contactpersonen die meer informatie kunnen verstrekken.

5 Toezicht en handhaving

5.1 **Controle op de Nederlandse Richtlijn Bodembescherming (NRB)**

De NRB is gericht op het bieden van informatie aan bedrijfsleven en overheid over bodembeschermende maatregelen en voorzieningen. Ook kan via de NRB kennisoverdracht tussen bedrijven en overheid plaats vinden.

Het ligt nadrukkelijk niet in de bedoeling om de NRB een juridische status te geven. Dit betekent dat de overheid op basis van de NRB geen formele bevoegdheden voor controle en handhaving heeft. Wel kan via een nadere eis in AMVB's worden opgenomen dat de NRB opgevolgd moeten worden. In het Activiteitenbesluit is dit al geregeld. Het bevoegd gezag kan dan aan de hand van de NRB beoordelen of er sprake is van bodembedreigende activiteiten. Afhankelijk van het resultaat kan het bevoegd gezag vervolgens nadere eisen stellen.

Op basis van de NRB kan bij voorzieningen met een aanvaardbaar risico monitoring worden voorgeschreven in de vorm van bijvoorbeeld bodemluchtdetectie. Dit is een andersoortige vorm van monitoring dan regulier wordt toegepast.

5.2 **Vaststellen eindsituatie**

Bij beëindiging van de omgevingsvergunning (bedrijfswijziging, verplaatsing etc.) is een verklaring over de eindsituatie van de bodemkwaliteit nodig. Degene die voornemens is de activiteiten te beëindigen dient dit te melden aan het Wm-bevoegd gezag. Indien het om een gedeeltelijke beëindiging van de bedrijfsactiviteiten gaat, moet voor dit gedeelte een eindsituatie worden vastgelegd.

Het eindsituatie-onderzoek moet zo spoedig mogelijk maar uiterlijk drie maanden na bedrijfsbeëindiging aan de gemeente/omgevingsdienst worden overgelegd, tenzij anders in de vergunningvoorwaarden is vastgelegd. Het eindsituatie-onderzoek moet gelijkwaardig zijn aan het nulsituatieonderzoek en eenduidig zijn vastgelegd in de omgevingsvergunning.

Met het vaststellen van de eindsituatie en de consequenties van een (toename van) verontreiniging is nog weinig ervaring opgedaan. Het is aan te bevelen hiervoor een regionale richtlijn te ontwikkelen. In het kader van de zorgplicht op basis van de Wbb, dient de bodem bij aangetroffen verontreiniging in oorspronkelijke staat te worden teruggebracht.

Het verdient de voorkeur dat de vergunninghouder voorafgaande aan de uitvoering een onderzoeksvoorstel naar de gemeente/omgevingsdienst toestuurt. Het is van belang dat de vergunninghouder hiervan al in een vroeg stadium op de hoogte wordt gesteld. De onderzoeksopzet richt zich met name op de bedrijfsspecifieke verontreinigende stoffen en op de plaatsen waar mogelijk sprake kan zijn van bodemaantasting.

Na overleg met de bodemmedewerker van de gemeente/omgevingsdienst wordt de onderzoeksopzet al dan niet goedgekeurd. In het geval dat er een verschil wordt geconstateerd tussen de nulsituatie en de eindsituatie is het aan de gemeente/omgevingsdienst om maatregelen te eisen. Onduidelijk is echter wanneer er gesproken kan en mag worden van een echt (eenduidig) verschil. Op dit moment is dit afhankelijk van het subjectieve oordeel van de desbetreffende ambtenaar. Dit verdient nog extra aandacht.

5.3 Beoordeling van het bodemonderzoek

Beoordeling van de bodemkwaliteit vindt plaats voor of na vergunningverlening (nul- en eindsituatie). In het laatste geval is beoordeling van de onderzoeksresultaten onderdeel van de handhaving. De afdeling/het onderdeel Milieu/Vergunningen van de gemeente/omgevingsdienst ziet toe op het uitvoeren van het bodemonderzoek binnen de gestelde termijn, terwijl de beoordeling van onderzoek naar bodemkwaliteit in het kader van handhaving ter plaatse van het bedrijfsterrein wordt uitgevoerd door een bodemmedewerker van de gemeente/omgevingsdienst.

Dit behelst beoordeling van:

- de kwaliteit van onderzoek;
- de opzet van het onderzoek;
- de resultaten van het onderzoek.

Onderstaande checklist kan worden gehanteerd bij het beoordelen van de onderzoeksopzet en rapportage van nulsituatie-bodemonderzoek.

Tabel 5.1. Checklist beoordeling onderzoeksopzet en rapportage bodemonderzoek

1.	Voldoet de opzet van het onderzoek aan de NEN 5740?
2.	Zijn de huidige en eventueel toekomstige bedrijfsactiviteiten duidelijk beschreven ?
3.	Zijn de potentieel bodembedreigende activiteiten beschreven en is aangegeven waar deze op het terrein plaatsvinden?
4.	Is er een duidelijke relatie tussen de activiteiten, de onderzoeksstrategie en de te analyseren parameters ?
5.	Is er een duidelijke relatie gelegd tussen aangetroffen verontreiniging en bronnen/oorzaken als gevolg van bedrijfsactiviteiten of anderszins?
6.	Geeft het bodemonderzoek voldoende inzicht in de aard, plaats en de concentratieniveaus van de verontreinigende stoffen in de grond, het (on)diepe grondwater en eventueel waterbodem?
7.	Is op basis van potentiële en actuele risico's (t.o.v. de functie van de onderzoekslocatie) - met inbegrip van het verspreidingsrisico - het nemen van milieutechnische maatregelen gewenst (zo nodig in het kader van de Wet bodembescherming)?
8.	Is aanvullend/nader onderzoek noodzakelijk om de nulsituatie vast te leggen; in het kader van nulsituatieonderzoek kan aanvullend onderzoek worden geëist tot het niveau van nader bodemonderzoek, voor wat betreft de verontreinigende stoffen en voor zover aanwezig op het bedrijfsterrein (exclusief de risico-evaluatie).

Wanneer het bodemonderzoeksrapport onvoldoende inzicht verschaft in de verontreinigingssituatie op het terrein meldt de gemeente/omgevingsdienst dit in een brief aan de initiatiefnemer. Hierbij wordt aangegeven welke omissies zijn geconstateerd en waaruit het aanvullend/nader onderzoek minimaal dient te bestaan (LET OP: een risico-evaluatie kan in dit kader niet worden geëist!!!). Afhankelijk van de complexiteit wordt de vergunningaanvrager aanbevolen om de onderzoeksopzet te bespreken met de bodemmedewerker van de gemeente/omgevingsdienst.

Het is mogelijk dat aan de gestelde eisen betreffende het bodemonderzoek is voldaan, maar dat er op basis van de resultaten van het bodemonderzoek actuele risico's (t.o.v. de functie van de onderzoekslocatie) bestaan. In dit geval dient de rapportage tevens aanbevelingen te bevatten over eventueel te verrichten nader onderzoek en/of het nemen van milieutechnische maatregelen. De vervolgstappen maken geen deel meer uit van het nulsituatieonderzoek.

De gemeente/omgevingsdienst wordt wel geacht de gevallen van ernstige verontreiniging te melden aan het bevoegd gezag Wet bodembescherming (melding artikel 41 voor bestaande verontreinigingen; voor nieuwe verontreinigingen is de gemeente/omgevingsdienst veelal zelf bevoegd gezag²).

Het nulsituatieonderzoek is vergunningtechnisch niet gekoppeld aan een saneringsplicht voor bestaande gevallen, wel voor nieuw optredende bodemverontreiniging. Sanering bij saneringsnoodzaak van bestaande bodemverontreiniging op het terrein dient in het kader van de Wet bodembescherming, plaats te vinden.

In het kader van nulsituatieonderzoek kan echter wel aanvullend onderzoek worden geëist tot en met het niveau van nader bodemonderzoek, voor wat betreft de verontreinigende stoffen en voor zover aanwezig op het bedrijfsterrein (LET OP: exclusief de risico-evaluatie!!). Hiermee ontstaat inzicht in de verontreiniging voor zover van belang voor de nulsituatie. Het vaststellen van de risico's en saneringsurgentie valt buiten het kader van het nulsituatieonderzoek.

5.4 Overige controle en handhaving

Handhaving van omgevingsvergunningen en overige milieuvergunningen en meldingen in het kader van het Activiteiten besluit gebeurt door bedrijfscontroles uit te voeren. Bij een bedrijfsbezoek moeten de volgende werkzaamheden worden verricht:

- controleren van de naleving van de voorschriften van vigerende vergunningen (omgevingsvergunning), algemene regels (bijv. Activiteitenbesluit), direct werkende voorschriften (bijv. zorgplicht in Wet bodembescherming, afgifte en melding van gevaarlijk afval volgens Wm hoofdstuk 10);
- zo nodig uitvoeren van metingen, bijvoorbeeld monsternamen van grond of grondwater;
- controleren of vergunning(en) nog dekkend is (zijn) voor de situatie en of de vergunningen niet vervallen zijn; noteren van uitbreidingen/wijzigingen, waarvoor het bedrijf formeel melding moet doen aan het bevoegd gezag;
- controleren actualiteit van de voorschriften;
- controleren of het nulsituatieonderzoek inderdaad is uitgevoerd binnen de bij vergunningverlening gestelde termijn;
- vaststelling eventuele overtredingen.

Bevindingen met betrekking tot bovenstaande zaken dienen duidelijk in een controle- of handavingsverslag te worden aangegeven, zo nodig met een advies voor vervolgactie.

Monitoring

Om eventuele verontreiniging ten gevolge van lekkages van (ondergrondse) voorzieningen tijdig te kunnen detecteren, dient het grondwater ter plaatse periodiek te worden onderzocht. Monitoring is met name aan de orde in die gevallen waar risico's op verspreiding van verontreiniging via het grondwater bestaan. Voorbeelden hiervan zijn situaties met verhoogde kans op bodemaantasting zoals bij opslag van vloeistoffen, ontbreken van vloeistofdichte verharding, ondergrondse opslag etc. Monitoring is beperkt tot analyse van grondmonsters en grondwatermonsters uit voor dit doel geplaatste peilbuizen.

² De gemeente is geen bevoegd gezag voor een nieuw geval als het een provinciale inrichting betreft of als het in een beschermingsgebied plaatsvindt. Voor een totaal overzicht van de bevoegdheidsverdeling bij bodemverontreiniging zie de handreiking Overzicht gemeentelijke taken.

Grondmonsters voor monitoring worden met name genomen in situaties (bijvoorbeeld tankstations) waarbij het grondwater diep zit.

De frequentie van de monitoring is afhankelijk van lokale omstandigheden en van de mobiliteit in bodem en grondwater van de in de inrichting gebruikte stoffen. Indien het grondwater zich op een diepte van meer dan vijf meter beneden maaiveld bevindt, is grondwatermonitoring wettelijk gezien niet verplicht.

Grondwatermonitoring kan ook achterwege blijven indien de bodembeschermende voorzieningen, conform de NRB, een verwaarloosbaar bodemrisico opleveren. Een voorbeeld hiervan is, in geval van vloeistofdichte vloeren, indien periodieke controle plaatsvindt op vloeistofdichtheid van betreffende voorzieningen (conform door de NRB aangewezen protocollen en richtlijnen).

Aandachtspunten bij controle zijn:

- verspreiding naar naburige percelen;
- nazorg in het kader van de Wet bodembescherming.

6 Praktijkvoorbeelden en veelgestelde vragen

Wij willen u wijzen op de website van Bodem+, waar een aantal veelgestelde vragen worden beantwoord over de NRB, het Activiteitenbesluit en tanks. We zullen deze indien nodig actualiseren. De link naar deze pagina is <http://www.rwsleefomgeving.nl/organisatie/bodemplus/veelgestelde-vragen/>

Gevelreinigingen

Regelmatig worden in de bebouwde omgeving de gevels van gebouwen gereinigd. Zonder de nodige maatregelen kan gevelreiniging nadelige gevolgen hebben voor mens en milieu. Het droge of natte materiaal dat vrijkomt bij de reiniging zal op de bodem neerdwarrelen. Afhankelijk van de samenstelling van het materiaal en de aard van de bodem, kan hierdoor bodemverontreiniging optreden. Bodembeschermende maatregelen zijn dan noodzakelijk (in verband met de zorgplicht uit de Wbb).

Het is belangrijk dat tijdens de werkzaamheden de verspreiding van vrijkomend materiaal wordt beperkt binnen een afgebakend gebied. In de meeste gevallen zal afdekking van de bodem noodzakelijk zijn om bodemverontreiniging te voorkomen.

Zonder toestemming van de gemeente/omgevingsdienst mag niet met gevelreiniging worden begonnen. De gemeente/omgevingsdienst zal, door middel van een melding, in een zo vroeg mogelijk stadium op de hoogte moeten worden gebracht van de geplande activiteiten. Gemeenten hanteren verschillende procedures voor het verlenen van toestemming voor het reinigen van gevels. De ene gebruikt alleen algemene regels in de Algemene Plaatselijke Verordening tegen overlast door bijvoorbeeld geluid en verontreinigen, de ander stelt specifieke eisen in de vorm van vergunningen voor de gevelreiniging zelf, bijvoorbeeld en voor het plaatsen van hek of steiger.

Voor verdere informatie over preventie van bodemverontreiniging bij gevelreiniging zie de brochure Gevelreiniging van Infomil (www.infomil.nl/publish/pages/64935/w03.pdf).

Opvang bluswater

Bepaalde calamiteiten kunnen grote gevolgen hebben voor de bodemkwaliteit. Er zal zo veel mogelijk geprobeerd moeten worden om bodemverontreiniging bij calamiteiten te voorkomen. Een mogelijke maatregel is bijvoorbeeld om bij het blussen van een brand het (vervuilde) bluswater op te vangen, zodat het niet in de bodem terecht komt. Mocht dit niet mogelijk zijn dan is het leggen van een grondwal veelal een optie om uitstromen van verontreinigd bluswater over een onnodig groot oppervlak te voorkomen.

Hoe moet worden omgegaan met calamiteiten is niet opgenomen in de milieuvergunning. Bij calamiteiten is namelijk sprake van een ongewoon voorval. Calamiteiten moeten gemeld worden bij het bevoegd gezag. Voor ongewone voorvallen buiten een inrichting is dit het Wbb-bevoegd gezag. Er is een aparte handreiking opgesteld over calamiteiten die bodemverontreiniging tot gevolg kunnen hebben.

Tijdelijke bovengrondse opslag

Veel bedrijven maken gebruik van ondergrondse opslagtanks voor de opslag van grond- of reststoffen. Het gaat dan vaak om stoffen die bepaalde risico's voor het milieu en/of de gezondheid met zich meebrengen, bijvoorbeeld vloeibare aardolieproducten (benzine, afgewerkte olie). Aan de voorzieningen voor de ondergrondse opslag zijn bepaalde eisen verbonden, vastgelegd in publicatiereeks gevaarlijke stoffen (PGS 28 Vloeibare aardolieproducten; Afleverinstallaties en ondergrondse opslag).

Op grond van de CPR moeten ondergrondse tanks eens in de 15 jaar volledig gecontroleerd worden en voorzien worden van groot onderhoud, om te voorkomen dat de tanks gaan lekken. Dit betekent dat de tank volledig moet worden uitgegraven en enkele weken buiten gebruik worden gesteld. Tijdens het onderhoud aan de ondergrondse tanks worden de stoffen tijdelijk in bovengrondse voorzieningen opgeslagen. Ook dit brengt bepaalde risico's met zich mee en moet vanuit het oogpunt van preventie goed gecontroleerd worden door het bevoegd gezag (de gemeente/omgevingsdienst). Indien nodig moet het bedrijf aanwijzingen krijgen van het bevoegd gezag hoe met deze tijdelijke situatie moet worden omgegaan.

Andere praktijksituaties zijn:

- reinigingswerkzaamheden in de agrarische sector (schrobwater uit de stallen, zakputten);
- ondergrondse tanks;
- opslag van chemicaliën en andere middelen

Vloeistofkerende voorziening

V: Een bedrijf wil zijn ca. 12 trekkers en opleggers van buiten en binnen laten reinigen en desinfecteren door een mobiel reinigingsbedrijf. Hiervoor wordt een mobiele wasvloer en olie/vetafscheider gebruikt. De locatie is gelegen in een boringsvrije zone (grondwaterbeschermingsgebied). Is formeel (volgens NRB) een vloeistofdichte voorziening noodzakelijk? Is het mogelijk om een verklaring van vloeistofdichtheid te verkrijgen op een dergelijke mobiele wasvloer?

A: Uit ervaringen met mobiel wassen blijkt dat het doorgaans op een milieuhygiënisch verantwoorde wijze plaatsvindt, met opvang en behandeling van het waswater. Dit gebeurt bijvoorbeeld bij Schiphol. Enige 'bezwaar' is dat in plaats van een vloeistofdichte vloer (AS SIKB 6700, voorheen CUR/PBV44) een oprolbaar folie wordt gebruikt. Het is aan het bevoegd gezag of hiermee akkoord kan worden gegaan. Met betrekking tot het grondwaterbeschermingsgebied kunnen er mogelijk door het bevoegd gezag aanvullende eisen zijn opgenomen.

Vloeistofdichte voorzieningen biodiesel

V: Een bedrijf binnen onze gemeente is voornemens om gewone diesel om te ruilen voor biodiesel. Deze biodiesel wordt geleverd in een multibox. Vervolgens worden lege tanks geruild voor een volle. De inrichtingshouder heeft van zijn leverancier te horen gekregen dat het niet nodig is om deze tanks boven een lekbak te plaatsen, omdat het product afbreekbaar is. In het veiligheidsinformatieblad staat inderdaad dat het product biologisch licht/makkelijk afbreekbaar is. Moet niet toch een voorziening worden getroffen om te voorkomen worden dat de vloeistoffen in de bodem terecht komen?

A: Ja dat klopt, ook in deze situatie moet een voorziening worden getroffen want biodiesel lijkt qua samenstelling erg op gewone diesel.

Vloeistofdichte voorzieningen paardenhouderij

V: Moeten paardenhouderijen een vloeistofdichte vloer hebben? In voorschriften bij een beschikking is dit niet opgenomen. Het gaat hier om een bestaand bedrijf dat een oprichtingsvergunning krijgt. Huidige situatie is klinkervloer.

A: Nee, Een vloeistofdichte vloer is voor een manege een te zware eis

Bijlage A Aandachtspunten bij nulsituatieonderzoek

Beleidslijn nulsituatieonderzoek

- 1 De beoordeling van onderzoeksopzetten en nulsituatieonderzoeken in relatie tot de Wm-taken worden in principe uitgevoerd door milieu-inspecteurs in samenwerking met een bodemspecialist.
- 2 In voorkomende gevallen dient een melding van een vermoedelijk geval van ernstige bodemverontreiniging aan GS te worden uitgevoerd door de afdeling bodem;
- 3 Met betrekking tot nulsituatieonderzoeken wordt aangesloten bij de NRB, behoudens situaties waar het opslag van organische meststoffen en kuilvoer betreft. In andere situaties waarbij de NRB te zwaar wordt gevonden ten opzichte van de activiteiten kan goed gemotiveerd worden afgeweken van de NRB.

De NRB is helder over de vraag wanneer een nulsituatieonderzoek kan worden verlangd (hoofdstuk 2.2.2). Een nulsituatieonderzoek kan worden voorgeschreven voor bodembedreigende activiteiten binnen de inrichting. In hoofdstuk A3.1.2. van de NRB wordt een opsomming gegeven van bodembelastende stoffen. Met betrekking tot het verlangen van een nulsituatieonderzoek heeft de RvS in diverse uitspraken geoordeeld dat een nulonderzoek, mits toereikende voorzieningen en gedragsregels zijn voorgeschreven waarmee een verwaarloosbaar bodemrisico wordt gerealiseerd, niet zonder meer (zonder deugdelijke motivatie) mag worden verlangd. In geval van opslag van organische meststoffen en kuilvoer kan het nulonderzoek, mits toereikende voorzieningen worden voorgeschreven achterwege blijven. In alle andere gevallen (opslag en handeling van olie, chemicaliën, etc.) dient, ondanks toereikende voorzieningen een nulonderzoek moet worden verlangd.

- 4 In situaties van een nulsituatie-bodemonderzoek waarbij de vereiste boringen door een bestaande vloer bij de ondernemer leiden tot grote bezwaren, stemt het bevoegd gezag in met een afwijking van NEN5740. Deze situatie dient te worden beschouwd als een uitzondering en dient onder uitdrukkelijke voorwaarden te geschieden, vastgelegd in een door de ondernemer te ondertekenen verklaring.

Voor wat betreft de onderzoeksopzet van het nulsituatieonderzoek (o.a. aantal en plaatsing van boringen) wordt aangesloten bij de NEN5740. Indien dit betekent dat boringen moeten plaatsvinden *dóór* een bestaande vloer kan hiervan worden afgeweken onder de volgende voorwaarden:

- de bodemkwaliteit direct naast de vloer wordt beoordeeld conform NEN5740;
- de ondernemer conformeert zich schriftelijk aan het uitgangspunt/de aanname dat de milieuhygiënische kwaliteit van de bodem onder de vloer tenminste gelijk is aan de kwaliteit van de grond welke direct naast de vloer is onderzocht;
- bij een eindonderzoek zal op de juiste plek (dus alsnog onder de vloer) de bodemkwaliteit moeten worden onderzocht.

De ondernemer accepteert in dat geval dus het risico dat een eventuele verontreiniging onder de vloer welke reeds bij aanvang van de activiteiten aanwezig is op zijn kosten moet worden gesaneerd.

- 5 Het BG verlangt een bodemonderzoek (niet zijnde een nulsituatieonderzoek) bij de aanvraag voor oprichting en/of uitbreiding van een inrichting als er een vermoeden van bodemverontreiniging is en door de oprichting of uitbreiding van de inrichting deze mogelijke verontreiniging onbereikbaar dreigt te worden of verspreid kan worden.
- 6 In geval van oprichting en/of uitbreiding van vergunningplichtige inrichtingen met bodembedreigende activiteiten (m.u.v. opslag van organische meststoffen en kuilvoer) schrijft het BG een nulsituatieonderzoek in de voorschriften voor. Als er sprake is van een situatie als genoemd onder punt 5. zal worden geadviseerd het nulsituatie onderzoek als onderdeel van het bredere bodemonderzoek naar verontreiniging bij de aanvraag te voegen.